

Ympäristön kannalta ja sosiaalisesti kestävä kaivos- ja malminetsintä

1) Luonnon- ja ympäristönsuojelu on huomioitava kaivostoiminnassa ja malminetsinnässä

Kaikilla kaivoksilla pitää olla kaivosluvan *myöntämisen, jatkamisen ja lopettamisen ehtona* ympäristö- ja sosiaalisten vaikutusten arviointi sekä lainvoimainen ympäristö- ja vesitalouslupa käsittäen vaikutukset myös pitkien aikojen kuluessa sulkemisen jälkeen.

Vaikutukseltaan kohtuuttomat kaivostoiminnan muodot tulee kieltää: Avolouhokset tulee kieltää ja kaivosmineraalien listalta tulee poistaa vaarallisimmat myrkylliset ja radioaktiiviset sekä tarpeettomat aineet: arseeni, elohopea, kadmium, asbestimineraalit, uraani, torium, radium, aktinium, timantti ja kulta.

Kaivostoiminta on kiellettävä luonnonsuojelualueilla sekä vesistöissä ja pohjavesialueilla ja niiden suoja-alueilla.

Malminetsinnän ympäristövaikutukset (ml. melu, pöly- ja jätevaikutukset) on luvittava ympäristölupaviranomaisen toimesta. Maanomistajan malminetsintäluvat on lopetettava.

2) Sosiaalisesti kestävä kaivostoiminta huomioi maanomistajien, elinkeinojen kuntien ja muun maankäytön, kuten luonnonsuojelun oikeudet

YSL:n ympäristölupaviranomaisen (AVI) tulee vaihtaa myös kaivoslain korvaukset kaikkien haittojen perusteella määrittäväksi viranomaiseksi, ja valitukset asiasta ohjata Vaasan hallinto-oikeuteen, joka on ympäristöoikeus. Kaivoskorvausten käsittelyssä on synergia vesilain korvausten kanssa. Nykyisellä korvausviranomaisella maanmittausviranomaisella tai valitusoikeudella maa-oikeudella ei ole ympäristöosaamista, mikä estää oikeuden toteutumista.

Kaivos- ja malminetsinnän korvaukset ja vaikutusten kompensointi tulee kohdistaa koko vaikutusalueelle. Nykylainkin mukaan kaikki haitat on korvattava ja tämän täytyy koskea myös kiinteistöarvoja. Kaikkia luontoarvoja ei voi kompensoida (vrt luonnonsuojelualueet), mutta kaivosten alla jäävät tavanomaiset luontoarvot on kompensoitava kattavasti ja täysimääräisesti.

Lupiin liittyvät epävarmuusajat on minimoitava: Malminetsintälupien kesto on lyhennettävä 8 vuoteen ja jatkoluvan on jatkuttava edellisen päättymisestä sekä varaukset on poistettava. Kaivoslupien raukeaminen on käsiteltävä niin, että se tapahtuu määräajan kuluessa. Viranomaisen ei saa pidentää määräaikoja jättämällä asioita käsittelemättä tai viivyttämällä käsittelyä. Malminetsinnän/kaivoksen rauettua kannattamattomana alueelle on saatava moratorio/karenssi 50 vuodeksi nykyisen 3 vuoden sijasta.

Kaivos- ja malminetsintälupien myöntämisellä tulee olla vaikutusalueen maa- ja vesialueiden omistajien, elinkeinonharjoittajien ja muiden asianosaisten 90 % suostumus ennen ensimmäistä lupaa ja myöhempiä lupia.

Vaikutusalueen kuntien suostumus tarvitaan kaivoksiin ja malminetsintään. Pelkkä kaavoitus ei ole riittävä keino, koska kunnissa on vanhentuneita kaavamerkintöjä, joista on vaikea korjata kaivoslupien aikataululla. Kaavoitettaessa ei ole ollut tietoa hankkeiden vaikutuksista.

Suostumusten tulee perustua oikeaan tietoon kaivoshankeen oikeista vaikutuksista. Jo malminetsintälupavaiheessa tulee esittää realistinen mallikaivosskenaario myös pitkäaikaisine vaikutuksineen. Siitä tulee olla kuuleminen koko vaikutusalueella.

Kaikki haitat muille elinkeinoille kuten maa- ja metsätalous, elintarviketuotanto, kalastus ja matkailu, maa- ja vesialueiden omistajille ml. kiinteistön ja omaisuuden arvojen alentuminen, sekä alueiden virkistyskäytölle on huomioita lupien hyöty-haittavertailuissa. Haitat on ensisijaisesti estettävä ja toissijaisesti korvattava täysimääräisesti. Nämä ovat myös nykyisen kaivoslain toteutumatta jääneet periaatteet.

Euroopan ainoan alkuperäiskansan eli saamelaiden oikeudet omaan kulttuuriin ja elinkeinoon tulee taata ja ILO-sopimukseen liittyvät maa- ja vesioikeudet selvittää ennen kuin uusia varauksia, malminetsintälupia/valtauksia tai kaivosoikeuksia luvitetaan Lappiin.

3) Kaivos- ja malminetsintä toiminnan tulee olla yhteiskunnan edun mukaista perustuen hyöty-haittavertailuun toiminnan vaikutuksista huomioiden pitkäaikaiset vaikutukset.

Louhittavat mineraalit tulee myös valita ajantasaisen perustellun tarpeen mukaisesti huomioiden toiminnan ilmasto-, ympäristö- ja luontohaitat. Kaivostoiminnan ja malminetsinnän lupien edellytyksenä tulee olla kattava intressivertailu huomioiden kaikki haitat johtuen sosiaalisista ja ympäristövaikutuksista.

Louhittavista kaivosmineraaleista tulee eduskunnan säätää ja päivittää ympäristölupaviranomaisten ja VTT:n valmistelusta tarveharkintalista suhteessa niiden oikeaan

yhteiskunnan raaka-ainetarpeeseen ja kaivostoiminnan sosiaalisiin, ympäristöhaittoihin sekä haittoihin ilmastolle ja luonnon monimuotoisuudelle. Listasta tulee järjestää julkiset kuulemiset.

Tämä alustava korjaustarpeiden luettelo ei ole tyhjentävä eivätkä kaikki kohdat vastaa välttämättä kaikkien yksittäisten järjestöjen kantaa tai prioriteetteja.

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry on valtakunnallinen kansalaisten etujärjestö, johon kuuluu asiantuntijoita ja kansalaisjärjestöjä eri puolilta Suomea. Sen tavoitteena on edistää kansalaisten oikeuksia ja ympäristönäkökohtia siellä, missä on suunniteltua, olemassa olevaa tai lakkautettua kaivostoimintaa. Yhdistys kuuluu kansainväliseen MiningWatch-järjestöjen verkostoon, ja teemme yhteistyötä kansainvälisten ja paikallisten ympäristöliikkeiden kanssa.

Lisätietoja:

Jari Natunen,
Ympäristöbiokemisti, FT
Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry
puheenjohtaja
040 952 78 15
njarit@yahoo.com